

คำนำ

ตลอดระยะเวลาที่ทรงครองสิริราชสมบัติกว่า 60 ปี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตลอดจน พระบรมวงศ์ ได้เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมเยียนประชาชนชาวไทยทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ โดยได้ พระราชทานพระราชดำริให้ส่วนราชการต่างๆ ดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเพื่อช่วยเหลือ ประชาชนทุกหมู่เหล่า ซึ่งทุกโครงการล้วนมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ “ความอยู่ดีกินดีและความผาสุก” ของประชาชนทั้งสิ้น

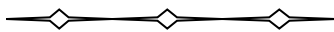
สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ในฐานะหน่วยงานกลางในการประสาน ควบคุม กำกับ ดูแล และติดตามผลการดำเนินงาน ของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้เล็งเห็น ความสำคัญของการบริหารจัดการโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในด้านต่าง ๆ ตลอดจนความจำเป็นใน การรวบรวมฐานข้อมูลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่ถูกต้อง ครบถ้วน และสมบูรณ์

ทั้งนี้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริหารจัดการโครงการและกำหนด ทิศทางการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ต่อไปในอนาคต ซึ่งเอกสารฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วย ความร่วมมือของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน สำนักงาน กปร. จึงขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

สำนักงาน กปร.

กันยายน 2558

สรุปภาพรวมข้อมูลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยได้กำหนดขอบเขตในการดำเนินงานไว้ ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้นำดำเนินการเฉพาะโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบรมวงศ์ รวม 6 พระองค์ ดังนี้

- 1.1 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- 1.2 สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
- 1.3 สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี
- 1.4 สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร
- 1.5 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
- 1.6 สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี

2. กรอบระยะเวลา

สำนักงาน กปร. ได้รวบรวมข้อมูลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยกำหนดกรอบระยะเวลารวบรวมข้อมูลช่วงตั้งแต่มีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นแห่งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2495 จนถึง ณ สิ้นเดือนกันยายน 2558

3. ที่มาของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

การรวบรวมข้อมูลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในครั้งนี้นำสำนักงาน กปร. ได้กำหนดที่มาของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จาก 3 แหล่ง ดังนี้

- 3.1 เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่ได้พระราชทานพระราชดำริโดยตรง
- 3.2 เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่เกิดจากการที่ราษฎรทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาขอพระราชทานความช่วยเหลือ
- 3.3 เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่หน่วยงานได้กราบบังคมทูลรายงานและ/หรือขอพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัยเรียบร้อยแล้ว

4. การแบ่งประเภทโครงการ

สำนักงาน กปร. ได้แบ่งประเภทของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ออกเป็น 8 ประเภท ดังนี้

- 4.1 โครงการพัฒนาด้านแหล่งน้ำ
- 4.2 โครงการพัฒนาด้านการเกษตร
- 4.3 โครงการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม
- 4.4 โครงการพัฒนาด้านการส่งเสริมอาชีพ
- 4.5 โครงการพัฒนาด้านสาธารณสุข
- 4.6 โครงการพัฒนาด้านคมนาคม/สื่อสาร
- 4.7 โครงการพัฒนาด้านสวัสดิการสังคม/การศึกษา
- 4.8 โครงการพัฒนาแบบบูรณาการ และโครงการพัฒนาด้านอื่นๆ โดยแบ่งเป็น
  - โครงการพัฒนาแบบบูรณาการ
  - โครงการพัฒนาด้านอื่นๆ

5. การรวบรวมข้อมูลแบ่งพื้นที่ออกเป็น 5 ภาค ดังนี้

5.1 ภาคเหนือ จำนวน 17 จังหวัด ได้แก่ กำแพงเพชร เชียงราย เชียงใหม่ ตาก น่าน นครสวรรค์ พะเยาแพร่ เพชรบูรณ์ พิจิตร พิษณุโลก แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน สุโขทัย อุตรดิตถ์ และอุทัยธานี

5.2 ภาคกลางและกรุงเทพมหานคร จำนวน 26 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร กาญจนบุรี จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ชัยนาท ตราด นครนายก นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี ประจวบคีรีขันธ์ ปราจีนบุรี พระนครศรีอยุธยา เพชรบุรี ราชบุรี ระยอง ลพบุรี สมุทรปราการ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สระบุรี สระแก้ว สิงห์บุรี สุพรรณบุรี และอ่างทอง

5.3 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 20 จังหวัด ได้แก่ กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครพนม นครราชสีมา บึงกาฬ บุรีรัมย์ มหาสารคาม มุกดาหาร ยโสธร ร้อยเอ็ด เลย ศรีสะเกษ สกลนคร สุรินทร์ หนองคาย หนองบัวลำภู อ่างนาจเจริญ อุตรธานี และอุบลราชธานี

5.4 ภาคใต้ จำนวน 14 จังหวัด ได้แก่ กระบี่ ชุมพร ตรัง นครศรีธรรมราช นราธิวาส ปัตตานี พังงา พัทลุง ภูเก็ต ยะลา ระนอง สงขลา สตูล และสุราษฎร์ธานี

5.5 ดำเนินการหลายจังหวัดไม่ระบุภาค

6. แหล่งข้อมูล

สำนักงาน กปร. ได้รวบรวมข้อมูลจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง รวมจำนวน 28 หน่วยงาน ประกอบด้วย

- แหล่งข้อมูลหลัก มาจาก 5 หน่วยงาน ดังนี้
  - สำนักงาน กปร.
  - มูลนิธิชัยพัฒนา
  - กรมชลประทาน
  - จังหวัด
  - กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน
- แหล่งข้อมูลจากส่วนราชการต่าง ๆ จำนวน 23 หน่วยงาน สำหรับใช้ในการตรวจสอบและยืนยันความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ของข้อมูล ต่อไป

อย่างไรก็ตาม การรวบรวมข้อมูลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ยังไม่รวมถึง โครงการฯ ดังนี้

- โครงการเฉลิมพระเกียรติของส่วนราชการต่าง ๆ
- โครงการมูลนิธิราชประชานุเคราะห์
- โครงการของมูลนิธิพระดาบส
- ฯลฯ

7. หลักในการนับจำนวนโครงการ

- 7.1 โครงการที่ดำเนินการภายใต้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ นับเป็น 1 โครงการ
- 7.2 อ่างเก็บน้ำหรือฝายพร้อมระบบส่งน้ำ นับเป็น 1 โครงการ
- 7.3 โครงการขนาดใหญ่ด้านแหล่งน้ำ ถ้ามีโครงการย่อยให้นับแยกโครงการย่อยเป็น 1 โครงการ ยกเว้น กิจกรรมที่ดำเนินการซ้ำในพื้นที่เดิม เช่น มีการขุดลอกในคลองนั้นแล้ว และมีการขุดลอกคลองนั้นซ้ำอีกครั้ง จะนับเป็น 1 โครงการ
- 7.4 โครงการในลักษณะบูรณาการ ภายใต้โครงการขนาดใหญ่ นับเป็น 1 โครงการ
- 7.5 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน นับเป็น 1 โครงการ (ไม่นับกิจกรรมย่อยในโรงเรียน)

8. สรุปจำนวนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สำนักงาน กปร. ได้รวบรวมโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ณ เดือนกันยายน 2558 มีจำนวนทั้งสิ้น 4,596 โครงการ แยกเป็นภาคและการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ตามตารางสรุปได้ ดังนี้

การพัฒนาด้าน	ภาค					รวม
	เหนือ	กลาง	ตะวันออกเฉียงเหนือ	ใต้	ไม่ระบุ	
1. โครงการพัฒนาด้านแหล่งน้ำ	1,209	509	821	609	-	3,148
2. โครงการพัฒนาด้านการเกษตร	46	49	44	27	-	166
3. โครงการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม	55	42	37	32	3	169
4. โครงการพัฒนา ด้านส่งเสริมอาชีพ	88	34	122	94	-	338
5. โครงการพัฒนา ด้านสาธารณสุข	14	15	9	7	10	55
6. โครงการพัฒนา ด้านคมนาคม/สื่อสาร	18	22	19	22	-	81
7. โครงการพัฒนาด้านสวัสดิการ สังคม/การศึกษา	199	74	53	63	4	393
8. โครงการพัฒนา แบบบูรณาการ /อื่น ๆ	102	59	52	30	3	246
รวม	1,731	804	1,157	884	20	4,596

ที่มา: สำนักงาน กปร.
กันยายน 2558

ทั้งนี้ สามารถแยกประเภทการพัฒนาของแต่ละจังหวัดในแต่ละภาคได้ ดังนี้

- **พื้นที่ภาคเหนือ** ช่วงตั้งแต่มีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นแห่งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2506 จนถึง ณ สิ้นเดือนกันยายน 2558 มีจำนวน 1,731 โครงการ

ตาราง แสดงประเภทของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของแต่ละจังหวัดในเขตพื้นที่ภาคเหนือ

จังหวัด	ประเภทของโครงการ								รวม
	ด้านแหล่งน้ำ	ด้านการเกษตร	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านการส่งเสริมอาชีพ	ด้านสาธารณสุข	ด้านคมนาคม/สื่อสาร	ด้านสวัสดิการสังคม/การศึกษา	ด้านบูรณาการ/อื่นๆ	
กำแพงเพชร	30	1	0	0	0	0	3	2	36
เชียงราย	112	6	5	4	1	1	42	9	180
เชียงใหม่	441	13	19	33	1	12	59	37	615
ตาก	39	0	5	2	0	0	27	6	79
น่าน	103	4	5	11	8	1	19	11	162
นครสวรรค์	8	1	1	0	0	0	2	2	14
พะเยา	46	3	3	1	0	0	1	5	59
แพร่	46	1	2	0	0	1	0	0	50
เพชรบูรณ์	22	2	2	0	0	1	4	1	32
พิจิตร	1	1	0	0	0	0	0	0	2
พิษณุโลก	23	4	2	2	0	0	7	2	40
แม่ฮ่องสอน	107	3	5	24	0	2	24	9	174
ลำปาง	109	0	1	2	0	0	0	2	114
ลำพูน	63	5	2	0	2	0	0	5	77
สุโขทัย	28	0	0	0	0	0	1	0	29
อุตรดิตถ์	24	0	3	9	2	0	10	10	58
อุทัยธานี	7	2	0	0	0	0	0	1	10
รวม	1,209	46	55	88	14	18	199	102	1,731

- พื้นที่ภาคกลางและกรุงเทพมหานคร ช่วงตั้งแต่มีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นแห่งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2498 จนถึง ณ สิ้นเดือนกันยายน 2558 มีจำนวน 804 โครงการ

ตาราง แสดงประเภทของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริแต่ละจังหวัดในเขตพื้นที่ภาคกลาง และกรุงเทพมหานคร

จังหวัด	ประเภทของโครงการ								รวม
	ด้านแหล่งน้ำ	ด้านเกษตร	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านส่งเสริมอาชีพ	ด้านสาธารณสุข	ด้านคมนาคม/สื่อสาร	ด้านสวัสดิการสังคม/การศึกษา	ด้านบูรณาการ/อื่นๆ	
กรุงเทพฯ	14	1	2	0	10	12	15	6	60
กาญจนบุรี	35	1	2	3	1	0	12	4	58
จันทบุรี	18	2	2	1	2	0	7	3	35
ฉะเชิงเทรา	22	1	0	1	0	1	3	1	29
ชลบุรี	19	1	3	1	0	0	0	7	31
ชัยนาท	2	4	0	0	0	0	0	0	6
ตราด	5	0	0	0	0	0	2	1	8
นครนายก	20	5	3	2	0	1	0	4	35
นครปฐม	1	0	0	1	0	1	6	2	11
นนทบุรี	1	0	0	0	0	0	0	0	1
ปทุมธานี	2	1	0	0	0	0	0	1	4
ประจวบคีรีขันธ์	62	3	6	7	0	3	9	2	92
ปราจีนบุรี	14	2	5	1	0	0	1	4	27
พระนครศรีอยุธยา	10	5	0	3	1	0	3	3	25
เพชรบุรี	76	6	12	9	0	0	2	4	109
ราชบุรี	36	3	1	1	0	1	2	3	47
ระยอง	11	2	1	1	0	0	0	3	18
ลพบุรี	23	2	1	0	0	0	0	0	26
สมุทรปราการ	7	0	2	0	1	2	2	0	14
สมุทรสงคราม	3	2	1	1	0	0	0	1	8
สมุทรสาคร	19	2	0	0	0	0	0	0	21
สระบุรี	14	1	0	0	0	0	1	1	17
สระแก้ว	80	3	1	0	0	1	9	6	100
สิงห์บุรี	2	0	0	1	0	0	0	0	3
สุพรรณบุรี	10	1	0	0	0	0	0	0	11
อ่างทอง	3	1	0	1	0	0	0	3	8
รวม	509	49	42	34	15	22	74	59	804

- **พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ** ช่วงตั้งแต่มีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นแห่งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2506 จนถึง ณ สิ้นเดือนกันยายน 2558 มีจำนวนทั้งสิ้น 1,157 โครงการ

ตาราง แสดงประเภทของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริแต่ละจังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จังหวัด	ประเภทของโครงการ								รวม
	ด้านแหล่งน้ำ	ด้านเกษตร	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านส่งเสริมอาชีพ	ด้านสาธารณสุข	ด้านคมนาคม/สื่อสาร	ด้านสวัสดิการสังคม/การศึกษา	ด้านบูรณาการ/อื่นๆ	
กาฬสินธุ์	31	0	2	5	0	0	0	1	39
ขอนแก่น	55	4	2	8	0	0	0	3	72
ชัยภูมิ	25	1	2	1	0	0	0	2	31
นครพนม	78	7	0	14	7	1	1	7	115
นครราชสีมา	50	6	2	1	0	0	0	3	62
บึงกาฬ	12	1	0	2	1	3	0	0	19
บุรีรัมย์	68	8	1	12	0	0	10	7	106
มหาสารคาม	12	0	0	5	0	0	0	0	17
มุกดาหาร	47	1	5	7	0	0	1	1	62
ยโสธร	9	1	0	2	0	0	1	2	15
ร้อยเอ็ด	12	1	0	3	0	0	1	0	17
เลย	21	2	4	7	0	1	7	2	44
ศรีสะเกษ	33	3	4	8	0	0	2	5	55
สกลนคร	237	3	7	26	0	11	3	7	294
สุรินทร์	28	2	4	3	0	1	6	5	49
หนองคาย	7	0	2	1	1	0	0	2	13
หนองบัวลำภู	23	0	0	1	0	0	0	0	24
อำนาจเจริญ	5	0	0	2	0	0	1	0	8
อุดรธานี	37	4	2	5	0	0	8	1	57
อุบลราชธานี	31	0	0	9	0	2	12	4	58
รวม	821	44	37	122	9	19	53	52	1,157

- **พื้นที่ภาคใต้** ช่วงตั้งแต่มีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นแห่งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2517 จนถึง ณ สิ้นเดือนกันยายน 2558 มีจำนวนทั้งสิ้น 884 โครงการ สรุปได้ดังนี้

ตาราง แสดงประเภทของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของแต่ละจังหวัดในเขตพื้นที่ภาคใต้

จังหวัด	ประเภทของโครงการ								รวม
	ด้านแหล่งน้ำ	ด้านเกษตร	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านการส่งเสริมอาชีพ	ด้านสาธารณสุข	ด้านคมนาคม/สื่อสาร	ด้านสวัสดิการสังคม/การศึกษา	ด้านบูรณาการ/อื่นๆ	
กระบี่	6	0	3	1	0	0	0	5	15
ชุมพร	38	0	2	0	0	1	7	3	51
ตรัง	22	1	0	1	0	1	6	0	31
นครศรีธรรมราช	51	0	4	1	0	0	4	3	63
นราธิวาส	279	14	7	48	2	7	13	8	378
ปัตตานี	41	2	1	26	1	4	4	5	84
พังงา	11	3	6	0	0	0	0	0	20
พัทลุง	28	1	0	4	0	0	1	2	36
ภูเก็ต	1	0	1	0	0	1	0	0	3
ยะลา	51	2	2	5	1	4	6	1	72
ระนอง	9	2	0	0	3	0	1	0	15
สงขลา	42	2	3	4	0	1	12	2	66
สตูล	9	0	2	1	0	0	5	0	17
สุราษฎร์ธานี	21	0	1	3	0	3	4	1	33
รวม	609	27	32	94	7	22	63	30	884

- **พื้นที่ไม่ระบุจังหวัด** ช่วงตั้งแต่มีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นแห่งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2517 จนถึง ณ กันยายน 2558 มีจำนวนทั้งสิ้น 20 โครงการ สรุปได้ดังนี้

ตาราง แสดงประเภทของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของแต่ละจังหวัดในเขตพื้นที่ไม่ระบุจังหวัด

จังหวัด	ประเภทของโครงการ								รวม
	ด้านแหล่งน้ำ	ด้านการเกษตร	ด้านสิ่งแวดล้อม	ด้านการส่งเสริมอาชีพ	ด้านสาธารณสุข	ด้านคมนาคม/สื่อสาร	ด้านสวัสดิการสังคม/การศึกษา	บูรณาการ/อื่นๆ	
ไม่ระบุจังหวัด	0	0	3	0	10	0	4	3	20
รวม	0	0	3	0	10	0	4	3	20